

Systém ochrany obyvatelstva v ČR má řadu zásadních nedostatků, lidé nejsou dostatečně informováni, chybějí masky i úkryty

27.3.2023 - | Nejvyšší kontrolní úřad

NKÚ zkontroloval peněžní prostředky státního rozpočtu určené v letech 2015 až 2021 na přípravu a zajištění systému ochrany obyvatelstva, který zahrnuje zejména varování, evakuaci, ukrytí a nouzové přežití obyvatel.

Prověřeno bylo 721 mil. Kč vydaných ministerstvy vnitra (MV) a zdravotnictví (MZd) na přípravu na krizové situace. Ačkoli je systém ochrany obyvatelstva strategickým zájmem České republiky a v době zhoršené bezpečnostní situace v Evropě nabývá na důležitosti, zjistila kontrola celou řadu zásadních nedostatků. MV např. nezabezpečilo dostatečný počet prostředků individuální ochrany, jako jsou např. masky či ochranné obleky. Ani po 20 letech nedokončilo obměnu rotačních sirén a nespustilo plánovaný webový portál pro veřejnost. Neaplikovalo v praxi ani výsledky výzkumu, jehož výstupem jsou mj. funkční vzorky prostředků individuální ochrany. Počet stálých úkrytů se v ČR od roku 2010 snížil o 32 %. Tuto situaci měly pomoci řešit legislativní změny - MV je však dosud neiniciovalo.

Jedním ze zásadních zjištění NKÚ je fakt, že MV nezajistilo právními předpisy stanovený počet prostředků individuální ochrany, jako jsou např. masky, ochranné obleky, dětské vaky a další materiál sloužící k ochraně obyvatel. NKÚ odhalil, že již od roku 2015 se tyto prostředky vzhledem k úsporným opatřením nedoplňují. Navíc kontrolu funkčnosti těchto ochranných prostředků dokončilo MV k roku 2022 jen u 15,8 % z jejich celkového počtu.

MV neplní úkoly ani v oblasti varování a informování obyvatel a opakovaně prodlužuje termíny. Stále např. není dokončena obměna rotačních sirén za elektronické, ačkoliv začala již v roce 2002. Termín obměny prodloužilo MV o deset let - z roku 2015 na rok 2025. Podle zjištění NKÚ ještě v roce 2020 systém využíval především rotační sirény, které ale neumožňují doplnit varovný signál o hlasové tísňové informace. V plánovaném termínu resort nedořešil ani rozesílání varovných SMS zpráv. Např. ve Švýcarsku funguje varování a informování obyvatel pomocí mobilní aplikace už od roku 2018. MV rovněž nespustilo webový portál, který by zajistil větší informovanost obyvatel. Inspirací pro ČR může být např. Švédsko, kde je pravidelně rozesílána do všech domácností brožura o ochraně obyvatelstva.

Co vědí občané ČR o ochraně obyvatelstva zjišťoval NKÚ v roce 2022 mezi žáky posledních ročníků středních škol prostřednictvím dotazníkového šetření. Z celkem 46 922 odpovědí vyplynulo, že úroveň znalostí je v řadě oblastí ochrany obyvatelstva nízká. Celkem 80 % respondentů nezná polohu stálého úkrytu, 50 % neví, jak se zachovat při úniku chemických látek, 45 % neví, jak se zachovat při úniku radioaktivních látek, a 47 % nerozezná jednotlivé druhy varování. Chcete si ověřit vlastní znalosti? Vyplňte následující anonymní kvíz.

NKÚ dále zjistil, že z právních předpisů nevyplývá pro MV odpovědnost za zajištění ukrytí obyvatelstva - tu mají obecní úřady. MV pouze eviduje trvalý pokles kapacity stálých úkrytů. Od roku 2010 se jejich kapacita snížila o 32 %. Ve fakultních nemocnicích zůstaly úkryty jen ve dvou městech - dva v Praze a jeden v Plzni. MZd přitom vydávalo peníze státního rozpočtu jen na provoz a údržbu úkrytu ve Fakultní Thomayerově nemocnici v Praze. V letech 2015 až 2021 to bylo celkem 57,2 mil. Kč. ČR také nemá - na rozdíl např. od Švédska - celostátní on-line mapu úkrytů. Jak ukázala kontrola

NKÚ, zákon o integrovaném záchranném systému a jeho prováděcí vyhláška nereflektují současné potřeby ochrany obyvatelstva ani v oblasti improvizovaného ukrytí. Situaci měly pomoci řešit již od roku 2002 legislativní změny – MV je však dosud neiniciovalo.

Kontroloři rovněž zjistili, že MV nevyužilo v praxi některé výsledky výzkumu Institutu ochrany obyvatelstva, ačkoliv se jednalo o funkční vzorky, např. ochranné kukly a oděvy, plicní ventilátor, ochranné prostředky dýchacích cest aj. Na výzkumné projekty přitom MV vynaložilo celkem 132,5 mil. Kč. MV nedokončilo ani některé klíčové úkoly týkající se vzdělávání. Přestože na základních a středních školách je šest vyučovacích hodin ročně věnováno vyučování ochrany člověka v krizových situacích, nelze současný stav úrovně vzdělávání v této oblasti považovat za uspokojivý. Samo MV konstatuje, že nadále většina občanů není dostatečně informována a připravena na tyto situace správně reagovat. To nakonec potvrdilo i dotazníkové šetření NKÚ.

Odbor komunikace

Nejvyšší kontrolní úřad

<https://www.nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/system-ochrany-obyvatelstva-v-cr-ma-radu-zasadnic-h-nedostatku--lide-nejsou-dostatecne-informovani--chybeji-masky-i-ukryty-id13084>